

VERDUUR ZAMEN ALS WIJK KRACHT

3

VOORWOORD

Sven Turnhout

6

WIEBO LAMAIN

Sluit aan bij de waarden van de huurder

10

THIJS VAN MIERLO

Je komt verder met de bewoners samen

4

DERK LOORBACH

Corporatie als sociale motor
voor radicale transitie

8

GER PEETERS

Leg de focus op sociale
duurzaamheid

EN VERDER...

12 Bospolder-Tussendijken
duurzamer én sterker

14 Vier reacties

15 Zien we elkaar in de regio?

De leden van KWH staan anno 2021 voor grote uitdagingen. Een ervan gaat over de veerkracht in de wijken. Door instroom van kwetsbare groepen in de volkshuisvesting neemt die veerkracht af en daardoor komt de leefbaarheid onder druk te staan. Een andere uitdaging is de energietransitie. Corporaties gaan de komende jaren veel investeren in het verbeteren van de kwaliteit van woningen, ook op het gebied van duurzaamheid.

‘Vanuit de ontmoeting inspireren’

Een vraag die we tijdens de Bestuurdersbijeenkomst stellen is: kan het één het ander vooruithelpen? Want bijna elke wijk komt in de komende jaren in beweging vanwege die energietransitie. Daarnaast zien we naast allerlei uitdagingen in de wijk ook veerkracht en ondernemerschap. Denk aan de groei van energiecoöperaties. Of burgerinitiatieven gericht op zorg en welzijn. En kunnen we de lokale gemeenschap betrekken bij die transitie, waaruit veerkracht kan ontstaan? Het lijkt een logisch moment om aan bewoners te vragen: wat voor wijk willen jullie eigenlijk?

Op een ander niveau laat onderzoek van KWH zien dat huurders de technische staat van woningen in de ene buurt soms als prima ervaren, terwijl dezelfde woningen een paar straten verderop een veel negatiever oordeel krijgen. Wij merken telkens weer dat juist de huurder goed kan aangeven waar een woning of buurt beter kan. Door deze waardering te koppelen aan gegevens van corporaties, zoals bijvoorbeeld bouwjaar of energielabel, ontstaan kansen voor investeringsbeslissingen tot op complexniveau. Zo kan het huurderperspectief integraal onderdeel uitmaken van de beleidskeuze van de corporatie.

Door tijdens de Bestuurdersbijeenkomst met elkaar ervaringen te delen, willen we mogelijkheden verder onderzoeken om de gemeenschap te betrekken bij de duurzaamheidsopgave. Dat doen we met gesprekken en presentaties over transitie in het algemeen, over gedragsonderzoek, maar ook het perspectief van de huurders en de ervaringen van corporaties. Het samenbrengen van al die verschillende perspectieven heeft als doel nieuwe inzichten te genereren. Want dat is waar KWH ook voor staat: vanuit de ontmoeting inspireren.

Sven Turnhout
Directeur-bestuurder KWH

Corporatie als sociale motor voor radicale transitie

Als het aan prof. dr. **DERK LOORBACH** ligt zijn elektrische auto's niet de transitie die we willen. Nu stimuleren overheden elektrisch rijden door marktpartijen te faciliteren. Maar het moet inclusiever. Kijk naar wat een straat nodig heeft aan vervoer: fietsen, deelauto's of -scooters? Loorbach: "Zorg voor een coöperatief systeem waarin bewoners mede-eigenaar worden."

Het is een van de voorbeelden die de hoogleraar sociaaleconomische transitie en directeur van het Dutch Research Institute for Transitions (DRIFT) aandraagt om zijn visie te benadrukken: radicale verbetering ontstaat op lokaal niveau. Loorbach: "Daar komen namelijk ook de oplossingen vandaan."

Collectieve comfortzone

De grote maatschappelijke vraagstukken waarvoor we staan, komen niet uit de lucht vallen. “We hebben het er decennia over, maar blijken niet in staat om met al die middelen tot structurele veranderingen te komen.” Hoe dat komt? Loorbach: “Omdat we als mensen gewend zijn te werken, te denken en te organiseren vanuit een regime, de collectieve comfortzone. Zo’n regime zien we terug in alle culturen, domeinen en organisaties. Het zijn afspraken die het leven makkelijker maken, maar het is daardoor ook steeds moeilijker om dingen structureel te veranderen.”

Spanningen

Volgens Loorbach hebben we met elkaar een regime gecreëerd dat bestaat bij de gratie van een probleem. Het staat volgens hem buiten kijf dat veel initiatieven op het gebied van leefbaarheid en duurzaamheid goed bedoeld zijn, maar dat het de bestaande situatie in stand houdt. “We zijn gefocust op oplossingen, op verbeteringen. Vaak maken we beleidsplannen en hopen we dat die ooit worden uitgevoerd. Het is heel lastig om vanuit zo’n regime verandering tot stand te brengen”, aldus de hoogleraar.

Middenfase

Maar hoe moet het dan? Transitie is volgens de hoogleraar een fundamentele verandering van zo’n regime. “Een regime functioneert op zich prima, maar op een gegeven moment komt het in een schoksgewijs veranderingsproces terecht. Dat is spannend en gaat vaak gepaard met emoties, omdat we nog niet weten wat het alternatief is. We slaan een pad in dat we nog niet kennen.” Interessant is de middenfase, stelt hij. “De fase

‘Dit politieke momentum geeft corporaties de kans om als sociale motor te fungeren’

waarin je niet meer weet wat het regime is, en er kansen liggen voor innovaties en het aangaan van nieuwe verbindingen. Gelukkig zijn er altijd pioniers en ontwikkelaars, die denken in andere scenario’s en in mogelijkheden. Die zorgen voor disruptie, ruimte en nieuwe toekomstbeelden. Denk aan de jongens die in de jaren ’70 knutselden aan zonnepanelen. Ze werden toen voor gek verklaard. ‘Te duur, onmogelijk, onnodig, want we hebben immers ruim voldoende fossiele brandstoffen’. En kijk waar we nu staan.”

Transitie als vertrekpunt

Loorbach ziet dat er in de leefomgeving veel ‘transitiespanningen’ zijn. Zo zuchten woningcorporaties en de woningmarkt onder ‘jaren van sociale afbraak en beknotting’. “Maar er komen ook allerlei transi-

ties lokaal samen. En het dominante denken is vaak technisch: is het haalbaar en betaalbaar?”

Participatie en inclusie zijn jargon voor ‘meedoen met beleid’ en bijna nooit vertrekpunt, stelt hij voorts. Je moet volgens hem dus een ander soort logica gaan volgen dan beleid en management. “Denk na over de lange termijn, kijk gericht. Welke partijen zijn al mee? Waar zien we aanzetten en experimenten en hoe gaan we van die praktijk leren? Eigenlijk creëren we zo een nieuw regime.”

Sociale motor

Ook overheden zijn volgens Loorbach op zoek naar hoe je bewoners kunt mobiliseren om de transitie verder te helpen. Veel mobiliteits- en energie-initiatieven zijn al gekoppeld aan participatietrajecten. Hoe zorg je nu voor versnelling?

“Daarvoor moet de radicale transitie zichtbaar gemaakt worden”, denkt Loorbach. “En corporaties kunnen daarbij helpen.” Dit politieke momentum geeft corporaties de kans om als sociale motor te fungeren. “Daarvoor moet er wel wat veranderen: corporaties moeten andere competenties in huis halen, andere partijen aan zich verbinden. En bedenken waarmee ze gaan stoppen.”

Transitie als uitgangspunt

Hoe gaat de sociale motor harder rijden? Loorbach: “Neem de gewenste transitie als uitgangspunt: gezond en duurzaam wonen leidt tot lagere kosten en meer sociale cohesie. Ga op zoek naar plekken waar vanuit de buurt al initiatief aanwezig is op het gebied van mobiliteit, groen en ruimte. En zet in op collectiviteit: deelmobiliteit, gedeelde voorzieningen, coöperatieve energie en voedselnetwerken. Nog andere goede ideeën voor radicale transitie? Die kunnen naar mij.”

Sluit aan bij de waarden van de huurders

Wat klimaatverandering betreft, zijn we het *point of no return* voorbij. Maar waarom gaan we dan niet als een dolle aan de slag om energiegebruik en CO2-uitstoot naar beneden te brengen? “Dat komt door hoe wij – mensen – in elkaar zitten”, stelt **WIEBO LAMAIN**, senior onderzoeker duurzaam gedrag aan de Hanze Hogeschool. “Voor grote stappen is een bewust veranderingsproces noodzakelijk.”

Het is tijd voor verandering in gedrag waarbij we comfort loslaten, aldus Lamain. Maar mensen zijn niet tot verandering geneigd om verschillende redenen. Er is weerstand, want veranderen kost energie en de opbrengst is onzeker. De ervaren urgentie is laag. Andere behoeften staan hoger in de behoeftenpiramide. Maar ook: er is een gebrek aan handelingsperspectief. En de waarde van de individuele gedragsverandering wordt laag geacht.

Grote stappen

Lamain: “De bevolking, dus ook huurders van corporaties, snappen wel dat er stapjes gezet moeten worden om te verduurzamen, maar bij deze transitie gaat het om hele grote stappen. En die verande-

ring vinden we dus moeilijk. Toch kán het wel: toen we vanwege Covid-19 moesten thuiswerken, deden we dat. We willen wel veranderen als de omgeving meedoet.”

Kennis en bewustzijn

Als de overheid geen gedragsverandering oplegt, zal gedragsverandering moeten komen vanuit individuele motivatie. Voor die motivatie is kennis en bewustzijn nodig. Hoe creëer je dat bewustzijn? Op het gebied van gedragsverandering zijn er verschillende onderzoeken geweest met bijvoorbeeld de slimme thermostaat. Lamain: “Mensen zijn welwillend om mee te doen met een onderzoek, vanuit het perspectief dat ze op termijn geld kunnen besparen. Maar zelfs als ze weten wat ze aan energie verbruiken, leidt dat niet automatisch tot ander gedrag. Want ze weten niet wat ze anders kunnen doen.”

Handelingsperspectief

Een ander onderzoek leverde meer op, omdat het inspeelde op sociale interactie. Bewoners kregen stekkerdozen waarmee ze konden meten hoeveel stroom apparaten verbruiken. Die stekkerdozen moesten ze na een week doorgeven aan een buurman of vriend. Lamain: “Dan ontstaat er een sociaal proces dat zich als een olievlek verspreid en dat leidt tot handelingsperspectief. Want die oude koelkast verbruikt wel erg veel stroom in vergelijking met die van de buurman.”

Energiearmoede

Corporaties kunnen een rol nemen in het verduurzamen. Ze kunnen bijvoorbeeld in kleine complexen een gezamenlijke ruimte reserveren voor een wasmachine. Maar terugbewegen naar gemeenschapsbelang is in de duurzaamheidstransitie een lastige

‘We willen wel veranderen als de omgeving meedoet’

stap, erkent Lamain. Dat neemt niet weg dat juist corporaties in de positie zitten om actie te ondernemen. Lamain: “Zeven procent van de bevolking heeft te maken met energiearmoede. Driekwart daarvan woont in een corporatiewoning. En corporaties komen bij huurders thuis, dus kunnen het gesprek aangaan.”

Persoonlijke benadering

Lamain gelooft in de persoonlijke benadering: veel investeren in contact en uitleg. In de taal die nodig is. “Je kunt veel aan een woning doen, maar als bewoners vervolgens de ramen openlaten en de warmte laten wegvliegen, levert investeren weinig op. Probleem is dat huurders vaak niet weten wat ze anders kunnen doen. De verwarming een graad lager. De koelkast iets minder koud. Een energiecoach kan op dat individuele niveau tips geven. Een grote groep huurders is daar ontvankelijk voor.”

Betegelde tuin

Vraag is dan wel hoe je omgaat met de huurders die helemaal geen boodschap hebben aan verduurzamen: de huurders met twee led-tv's, waarvan de kinderen allemaal een eigen laptop hebben en met een volledig betegelde tuin omdat ze barbecueën zo belangrijk vinden. Die bovendien instituties vaak wantrouwen.

Lamain ziet maar een oplossing: “We moeten niet voor huurders denken. Stap naar mensen toe. Praat met ze. Verdiep het contact. Speel in op het comfort en de gezondheid van de huurder. Vraag wat iemand echt belangrijk vindt en sluit aan bij mechanismen van sociale interactie in groepen. Als de ambitie van een huurder echt niet aansluit bij die van de corporatie, dan is dat een ingewikkeld gesprek. Maar zelfs als de behoeften van huurder en een corporatie niet overeenkomen, zijn er openingen. Het gaat om het vinden van aansluiting bij de waarden die voor de huurder belangrijk zijn.”

Leg de focus op sociale duurzaamheid

Hoe kun je de werelden van duurzaamheid en leefbaarheid meer bij elkaar brengen? Voorheen startte Wonen Limburg bij het renoveren en verduurzamen van een wijk vooral met technische en fysieke ingrepen. Bij de renovatie en sloop van flats in de wijken Keent en Moesel in Weert ging het roer radicaal om en koos de corporatie voor een echt integrale aanpak. Zeven lessen van bestuurder **GER PEETERS**.

1 Voer keukentafelgesprekken

“Bij deze renovatie zijn we gestart met keukentafelgesprekken. Medewerkers, dwars door de organisatie heen, ketenpartners, gemeenteambtenaren en vrijwilligers zijn in tweetallen huis aan huis bij bewoners langsgeslagen. Achter de voordeur kun je het laaghangend fruit ophalen. Welke kleine en grotere klachten zijn er? Hoe ervaren mensen het leven in hun huis, in hun wijk? Onze ketenpartners hebben we getraind in het voeren van deze gesprekken. Belangrijk is om naast de bewoners, ook hen de zekerheid te geven dat er iets mee wordt gedaan.”

2 Zet je professionele bril af

“Bewoners staan, anders dan vaak wordt gezegd, ver af van verduurzaming. Je moet het gesprek dus anders beginnen: ‘Wilt u iets aan het vergroten van de leefbaarheid doen? En zo ja: wat?’ Uit bewonersenquête blijkt dat de grootste behoefte van mensen is dat de tweehonderd meter om hun huis heen veilig is. Oudere mensen willen vooral graag speeltuintjes. Dat is voor hen een natuurlijke ontmoetingsplek, niet het buurthuis waar allerlei regels zijn. Je moet je professionele bril dus afzetten en luisteren naar de wensen van bewoners. Als er iemand moet leren om te participeren zijn wij het.”

3 Geef aandacht en vertrouwen

“Op basis van deze informatie hebben we samen met een partner de gebiedsvisie geschreven. De hele transitie in deze wijk duurt twintig jaar; flats worden deels gesloopt, deels gerenoveerd. Omdat het over zo’n lange periode gaat, is het belangrijk om bewoners vertrouwen te geven. Laat zien hoe het wordt. Samen met de gemeente leggen we de infrastructurele ingrepen uit: waar we groenstroken toevoegen, wat autoluwe zones worden en hoe we

de wijk een nieuw hart gaan geven. Appartementen die over tien jaar gesloopt gaan worden, hebben we aangesloten op een collectieve warmtepomp. De energierekening van mensen gaat hiermee omlaag. Als je laat zien dat je in elke fase aandacht hebt voor de hele wijk, krijg je bewoners mee voor het totale project.”

4 Laagdrempelige plek

“We kwamen er in de keukentafelgesprekken achter dat de koffiecorner van Albert Heijn een veel belangrijker ontmoetingsplek is dan het buurtcentrum. Daar zijn we dus vlak naast gaan zitten. In de winkelstraat hebben we een pand gehuurd waarin we samen zitten met andere professionals, zoals zorgorganisaties en de gemeente. Het is voor bewoners een laagdrempelige plek om naar binnen te lopen.”

5 Werk integraal samen

“Het is niet gemakkelijk om een brede blik te creëren. Probeer vastgoed en leefbaarheid maar eens

met elkaar te laten praten, dat zijn zulke gescheiden werelden. En mensen van de afdeling financiën zijn vanuit hun werk nog nooit bij een huurder over de vloer geweest. Die huis aan huis-gesprekken waar de hele organisatie aan deelnam, hebben daar veel bij geholpen, maar ook laagdrempelige activiteiten in de buurt. En we koppelen de potjes van de sociale kant aan de vastgoedkant zodat het budget voor de sociale kant groter is.”

6 Besef dat dit het moment is

“We hebben in Nederland op dit moment een systeem-, woon-, klimaat- en coronacrisis. We moeten als corporatie oog hebben waarvoor we staan en wat onze huurders nodig hebben. We zijn niet alleen een vastgoedorganisatie, maar zijn onderdeel van het netwerk dat deze vraagstukken moet oppakken. Als organisatie moet je wel in staat zijn om dit te doen: je hebt een ander soort medewerkers nodig. Designers, talentmanagers, creatieve denkers. Mensen met voorstellingsvermogen en mensen die linksom of rechtsom een weg weten te vinden.”

7 Heb geduld en lef

“Dit alles heeft uiteraard impact op de governance van je organisatie. Toezicht is gewend om te werken vanuit geformuleerde beleidsnotities. Dat moet je durven loslaten. Aan sommige plannen kun je bijvoorbeeld geen KPI's koppelen, die onzekerheid moet je accepteren. We zijn gewend om verticaal te denken, maar kijk wat er op de horizontale lijn gebeurt. We werken met de overheid en de universiteit Tilburg samen aan een onderzoek naar welke nieuwe vormen van toezicht nodig zijn. Als je het mij vraagt? Vooral veel geduld, herhaling en lef. Anders komen we nergens.”

A portrait of Thijs van Mierlo, a man with dark hair and a slight beard, smiling. He is wearing a dark polo shirt with a logo that reads 'NEW JERSEY EST '73 FAST & IN CHARGE NYC PETROL PAT. 1000XVS 6405'. The background is a blurred outdoor setting.

Je komt verder met de bewoners samen

Door buurtbewoners te betrekken bij de verduurzamingsopgave wordt het draagvlak groter. Maar dan moet je ze wel serieus nemen in het proces. **THIJS VAN MIERLO** van LSA Bewoners pleit ervoor om voort te bouwen op de positieve, vaak informele initiatieven die zich al in sociaaleconomisch zwakkere wijken hebben gevormd. Ook al leidt dat soms tot onverwachte routes.

“Tien jaar lang hebben we ervoor gezorgd dat mensen die zorgen voor het cement in wijken – de wijkmeester, de wijkagent, de conciërge – zijn wegbezuinigd. Het zijn de mensen die zorgen voor samenhang en veiligheid in een wijk. Dat missen we nu.” Aan het woord is Thijs van Mierlo, directeur van LSA-bewoners. LSA is dertig jaar geleden opgericht als Landelijk Samenwerkingsverband Achterstandswijken. Nu is het een netwerk van zo’n drieduizend bewonersgroepen, buurthuizen in zelfbeheer, BewonersBedrijven en coöperaties.

Daadkracht en kennis

Dat die professionele verbinders in de wijk zijn verdwenen, wil niet zeggen dat er geen verbindingen meer zijn. Wijken hangen van netwerken aan elkaar. En die netwerken genereren daadkracht en kennis. De talloze bewonersinitiatieven in volkswijken zijn er mooie voorbeelden van, benadrukt Van Mierlo. Die bewonersinitiatieven bieden ook kansen.

8 PRINCIPES

Zo betrek je de bewoners bij beleid

- 1 Als je met de gemeenschap gaat praten wordt het beter. Maar je weet dan niet van tevoren wat het resultaat zal zijn. Vertrouw op de goede uitkomst.
- 2 Mag het ook ergens anders over gaan? Wees niet te streng.
- 3 Richt het proces in als een rups. Maak een beweging naar voren. Ga terug naar de kerngroep. Check of je aansluiting houdt.
- 4 Steeds meer mensen zijn teleurgesteld in alles wat institutie is. Buurtbewoners als intermediairs inzetten helpt.
- 5 Verschillende drijfveren bij bewoners die participeren maken een project rijker.
- 6 Zoek de 'dinges': de mensen die een sleutelrol hebben.
- 7 Er is niet zoiets als een 0-situatie. Bouw voort op alles wat er al is. Neem de tijd om dat te leren kennen. Liefst in een continu proces.
- 8 Maak duidelijke afspraken. Wat kunnen we van elkaar verwachten? Wees transparant en committeer je daar zelf ook aan.

Lees **HIER** meer informatie

Behoeftenkaart

De wens van Van Mierlo is dat professionele partijen als warmtebedrijven, woningcorporaties en overheden, anders gaan kijken naar de behoeften in de wijk. In de klassieke manier werd een behoeftenkaart van een wijk opgesteld en werd gekeken naar factoren als werkloosheid, spijbelen, gebroken gezinnen, vervallen woningen, bendes, slechte gezondheid, analfabetisme, misdaad en aantallen daklozen. Van Mierlo: "Die aanpak zorgde voor sectoraal werken. De ene doet jeugdcriminaliteit. De ander zorgt dat het schoon is."

Integrale wijkaanpak

Van Mierlo pleit nu voor een integrale wijkaanpak, die van Asset-Based Community Development (ABCD). ABCD is bedoeld voor sociaaleconomische zwakkere wijken. Er wordt van binnenuit gewerkt aan een in economisch, cultureel en sociaal opzicht leefbare buurt.

"Het in kaart brengen van problemen is niet de oplossing. Als je door zo'n wijk loopt, dan voel je wel wat de problemen zijn. ABCD bouwt voort op wat

er al aanwezig is om dingen voor elkaar te krijgen. Is er een corporatie die ontwikkelkracht kan inzetten? Kan je sterke netwerken inzetten om langer thuiswonen mogelijk te maken?"

Onderlinge verbondenheid

ABCD werkt vanuit kansen, talenten en mogelijkheden. De aanpak zorgt voor sterkere relaties en onderlinge verbondenheid, stelt Van Mierlo. "Kijken met een ABCD-bril op genereert ook een andere manier van vragen stellen, zoals: 'Wat kunt u doen om de wijk veiliger te maken?'"

Voor professionele spelers is de omslag naar ABCD lastig, erkent Van Mierlo. "Want wie definieert of een wijk aandacht nodig heeft? Als je het initiatief in de wijk legt, regelen mensen het wel met elkaar. Maar als woningcorporatie heb je ook de verantwoordelijkheid voor je eigen beleid. En met een behoeftenkaart volgens klassiek model heb je de legitimiteit om er iets aan te doen."

Onverwachte routes

Toch pleit Van Mierlo ervoor bewonersgroepen te betrekken bij het ontwikkelen van de lange termijn-agenda. Omdat je samen verder komt, ook op het gebied van de energietransitie. En ja, dat kan tot onverwachte routes leiden. Zo zijn de omwonenden van het Orakelplein in Woerden in de aanloop naar een samenwerking met de gemeente over energietransitie begonnen met het opknappen van het plein, zodat ze vaker buiten kunnen zijn. Gewoon, om mensen het vertrouwen te geven dat je samen iets voor elkaar kunt krijgen. En dat je als bewoner samen met de gemeente een route kunt bepalen voor ontwikkeling van je eigen omgeving.

Bospolder-Tussendijken duurzamer én sterker

In de Rotterdamse wijk Bospolder-Tussendijken worden forse stappen gezet om bewoners te laten mee profiteren van de energietransitie. Wijkbewoners kunnen zich laten omscholen tot energiecoach of zonnepaneleninstallateur. “Om te komen tot meer veerkracht in de wijk en energiebesparing is het noodzakelijk om gebruik te maken van de netwerken in de wijk”, zegt wijkbewoner Ayse Yalcinkaya.

In Bospolder-Tussendijken (BoTu) werken bewoners en professionals samen om te komen tot een duurzamere wijk. Dat gebeurt bijvoorbeeld via een samenwerkingsovereenkomst waarin bewoners in de wijk samen met gemeente Rotterdam en woningcorporatie Havensteder werken aan betaalbare en betrouwbare energie voor bewoners, CO2 wordt

De gemeenschappelijke keuken is een project van Huis van de Toekomst. De collage is gemaakt door Golnar Abbassi en Arvand Pourabbasi.

bespaard én er oog blijft voor de extra dingen die in de wijk kunnen gebeuren tijdens de energietransitie. Denk aan kansen voor een opleiding of werk (wijkontwikkeling en wijkwerk), zorg, taal en schuldvermindering.

Huis van de Toekomst

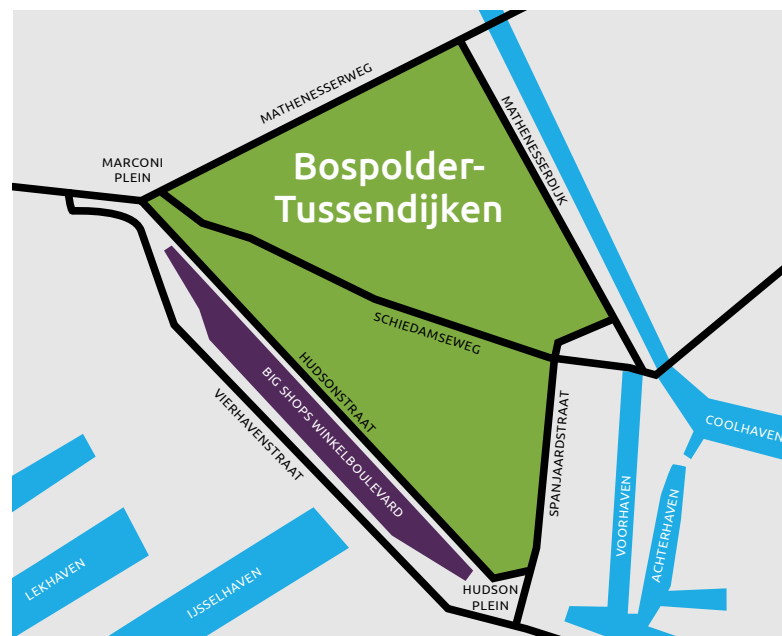
Een van de initiatieven is het Huis van de Toekomst. Dat streeft ernaar Bospolder-Tussendijken om te vormen tot een wijk op menskracht. Klaas Burger van het team Huis van de Toekomst: “De energietransitie wordt gezien als een technisch verhaal. Maar dan doe je geen recht aan de levens van onze burens. Veel van hen worstelen met de taal, met toegang tot geld en werk. Hoe doe je dan mee met de energietransitie? Voor deze transitie is meer geld beschikbaar dan ooit in het sociaal domein. Als we die twee niet met elkaar verbinden, dan wordt het verhaal cynisch.”

Duurzaam leven

Door menskracht centraal te stellen wil het Huis van de Toekomst de verantwoordelijken – energiebedrijven, gemeenten, woningcorporaties - uitdagen de energietransitie niet alleen als iets technisch te zien, maar ook als een sociale verandering. Burger: “Vergeet niet dat mensen met een laag inkomen vaak al heel duurzaam leven. Ze hebben geen auto of wasdroger, eten niet dagelijks rood vlees, wonen klein, gaan niet met het vliegtuig op reis... Door dit als uitgangspunt te nemen, beloon je mensen, in plaats van hen te problematiseren.”

Benen onder de dekens

Het Huis van de Toekomst ziet de informele netwerken van burens als kennisbron voor duurzaam leven. Zo is er een gemeenschappelijke oven ontwikkeld

waar burens brood bakken en consumeren. Burger: “Buurman Javad vertelde dat je in Iran op koude dagen met z’n allen met benen onder dekens zat: de korsi. Zo deel je lichaamswarmte. Andere burens herkennen dit soort ideeën. We leggen ze voor aan de mensen die verantwoordelijk zijn voor de energietransitie. Zo groeit zicht op een transitie die groter is dan de aanleg van het warmtenet en krijgen onze burens vertrouwen om zich uit te spreken.”

Kleine isolatieklusjes

Er zijn ook andere initiatieven tot verduurzaming in de wijk. Vanuit Stichting Delftshaven Coöperatie is WijkEnergie Werkt ontstaan. Daar kunnen buurtburens via kleine isolatieklusjes bij hun burens uitgroeien tot installateur van zonnepanelen. Ook zijn er initiatieven om buurtburens op te leiden tot milieucoach. En er wordt geïnvesteerd in taallessen. Het maakt de wijk sterker.

Wantrouwig

Ayse Yalcinkaya woont in Bospolder-Tussendijken. Via Stichting Pauw zet zij zich in voor de energietransitie via het project Taalbedrijf. Met een groep burens werkt ze in opdracht van de gemeente en Havensteder aan taallessen en het vertalen van brochures. Zij constateert dat buurtburens al snel wantrouwig zijn als het gaat om grote projecten, zoals de energietransitie. “Dan is de houding: ‘Die grote partijen doen toch wel wat ze willen. Wat wij ervan vinden interesseert hen niet’. Als die mensen een formulier invullen, weten ze niet wat er vervolgens gaat gebeuren.”

Eerlijk verhaal

Bouwen aan vertrouwen is cruciaal, volgens Yalcinkaya. “Mensen willen wel verduurzamen, maar hebben behoefte aan een goede uitleg. Wat zijn de voordelen, wat de nadelen? Wat kost het en wat levert het op? En dat moet dan een eerlijk verhaal zijn. Informele netwerken zijn daarbij heel belangrijk, ook om bijvoorbeeld uit te leggen dat er bij een verduurzamingspakket van 90 euro geen addertjes onder het gras zitten.”

Intensief traject

Yalcinkaya: “Veel wijkburens zijn door taalachterstanden niet goed geïnformeerd. We moeten trajecten bedenken om hen goed te bereiken. Door goede folders in verschillende talen en door huis aan huis te werken aan het contact en vergroten van kennis. Ja, dat is een intensief traject. Maar als je buurtburens bij die energietransitie kunt betrekken door het bieden van werk of onderwijs, dan maak je de wijk sterker én duurzamer.”

De dag zit erop. De energietransitie en de veerkracht van wijken zijn op verschillende manieren belicht. Tijd voor een moment van reflectie. Wat hebben deelnemers opgestoken van de Bestuurdersbijeenkomst van KWH?

Vier reacties

ROB KWAAITAAL

*manager Wonen en Vastgoed,
Woonstichting Gendt:*

‘Mensen zijn gewoontedieren’

“Eigenlijk ben ik helemaal niet zo optimistisch over de energietransitie. Het is gewoon een heel complex verhaal. Of we CO2-neutraal zijn in 2050? Ik moet het nog zien. Mensen zijn gewoontedieren en het veranderen van gedrag van mensen is lastig. Laten we hopen dat de visie van Derk Loorbach klopt: dat verandering schoksgewijs verloopt en dat de kanteling inmiddels is ingezet. Dan eindig ik toch met een lichtpuntje, niet?”

ELLEN KOENDERS

*manager Wonen en Vastgoed,
Baston Wonen Zevenaar:*

‘Energietransitie maakt noodzaak integrale aanpak duidelijk’

“Vandaag hoorde ik dat meerdere mensen aan het experimenteren zijn, buiten de geijkte paden treden. Niet alleen in samenwerking met externe partners, maar ook binnen de organisatie. Dat stemt me positief. De integrale aanpak staat in de volkshuisvesting nog in de kinderschoenen, maar deze energietransitie maakt de noodzaak hiervoor ineens echt duidelijk. We moeten wel.”

PIETER THOBEN

*directeur-bestuurder
Rhenam Wonen:*

‘Vertrouwen op wat je níet weet en ziet’

“Begin niet bij de organisatie, maar begin bij de buurt. Die boodschap is vandaag wel binnengekomen. Organisaties, zoals corporaties, denken vooral vanuit zichzelf en handelen vanuit procedures. Maar als je werkt vanuit waar energie zit bij huurders, dan bereik je veel meer. Maar het vraagt wel een omslag: vertrouw op wat je niet ziet en weet. Vertrouw erop dat het goed komt.”

LUC SEVERIJNEN

*directeur-bestuurder
woningcorporatie Thuis:*

‘Vanuit ontmoeting nieuwe ideeën’

“Het mooie van deze dag is dat je nieuwe collega's ontmoet en nieuwe verhalen hoort van de collega's die je al kent. Vanuit die ontmoeting doe je nieuwe kennis en ideeën op. Het centrale thema van de bijeenkomst – energietransitie koppelen aan participatie – vond ik wat te abstract. Voor mij mag het wat gericht, met meer verdieping.”

Zien we elkaar in de regio?

Corporaties bundelen steeds meer hun krachten rondom verschillende lokale, regionale opgaves. Denk aan oplossingen rondom woonruimteverdeling, duurzaamheidsopgaves, gezamenlijke inkoop of gezamenlijk onderzoek. Vanuit KWH faciliteren we corporaties graag op dit regionale niveau. Bijvoorbeeld met regionale benchlearning, onderzoeken op specifieke thema's, of het leveren van een bijdrage aan regionale bijeenkomsten. Een eerste stap die wij hierbij hebben gezet, is het in beeld brengen van welke netwerken er eigenlijk allemaal zijn. We maakten hiervan dit praktische, interactieve overzicht. Toegankelijk voor iedereen die hier meer inzicht in wil. Een volgende stap is om samen met onze leden de mogelijkheden te inventariseren. Zien we elkaar straks in de regio?

LINK naar interactieve kaart

Overzicht samenwerkingen

Regio Noordwest

Regio Zuidwest

Regio Noord

Regio Oost

Regio Zuid

Landelijk

In deze uitgave geven we de regionale, thema overstijgende netwerken weer tussen corporaties. Netwerken rondom een specifiek thema, of functiegebonden netwerken zijn hier niet in opgenomen.

KWH

KWH
Willem Buytewechstraat 45
3024 BK Rotterdam
010 - 221 03 60
kwh@kwh.nl
www.kwh.nl

oktober 2021

Dit magazine is gemaakt
door **on the spot**
in opdracht van KWH.
www.on-the-spot.nl

Teksten Karlijn Broekhuizen,
Robin Ouwerkerk
Eindredactie Eric Went
Fotografie Edwin Weers
Vormgeving John Stelck

**on
the
spot**